

ע ב ר י ת לבתי ספר ערביים

ספרות ב'

יחידת לימוד אחת
רק כהשלמה ל-5 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.
פרק ראשון	—	טקסטים מן המקורות	—	20 נקודות
פרק שני	—	פרוזה: סיפורת או רומאן	—	40 נקודות
פרק שלישי	—	שירה	—	<u>40 נקודות</u>
	—	סה"כ	—	100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: (1) אל תעתיק את השאלה; רשום את מספרה בלבד.
(2) שים לב לכתב, לכתוב, לפיסוק ולכללי הדקדוק.

הערה: בקטעים מן התנ"ך השם המפורש בא בצורת ה'.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון — טקסטים מן המקורות (20 נקודות)

שים לב! בפרק זה שני תחומים:

I — תנ"ך: בראשית א ו ב ו ג

א

II — ספר משלי ומסכת אבות

בחר בתחום אחד שלמדת, וענה על השאלות בתחום זה על פי ההוראות.

I. תנ"ך: בראשית א ו ב ו ג

אם בחרת בבראשית, ענה על שתי השאלות 1-2.

בראשית

ענה על שתי השאלות 1-2 (לכל שאלה — 10 נקודות).

1. קרא את שני הקטעים II-I שלפניך, וענה על הסעיפים שאחריהם.

קטע I: בראשית, פרק מ"ה, פסוקים ה'-ו"א

וַעֲתָהּ וְאֶל־תַּעֲצֹבוּ וְאֶל־יָחַר
בְּעֵינֵיכֶם כִּי־מִכְרַתֶּם אֹתִי הֲנֵה כִּי לִמְחִיָּה שִׁלַּחְנִי אֱלֹהִים
לִפְנֵיכֶם: כִּי־זָה שְׁנָתִים הָרַעַב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ וְעוֹד חֹמֶשׁ שָׁנִים
אֲשֶׁר אֵין־חֲרִישׁ וְקָצִיר: וַיִּשְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לִפְנֵיכֶם לִשׁוֹם לָכֶם
שְׂאִירֵת בָּאָרֶץ וְלַחֲיוֹת לָכֶם לִפְלִיטָה גְדוֹלָה: וְעַתָּה לֹא־אַתֶּם
שִׁלַּחְתֶּם אֹתִי הֲנֵה כִּי הָאֱלֹהִים וַיִּשְׁיִמֵנִי לְאָב לַפְּרִעָה וּלְאֹדוֹן
לְכָל־בֵּיתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל־אֶרֶץ מִצְרַיִם: מִהֲרֹו וְעָלוּ אֶל־אָבִי
וְאָמַרְתֶּם אֵלָיו כֹּה אָמַר בְּנִךְ יוֹסֵף שְׁמֵנִי אֱלֹהִים לְאֹדוֹן לְכָל־
מִצְרַיִם רְדֵה אֵלַי אֶל־תַּעֲמֹד: וַיִּשְׁבֶּת בָּאָרֶץ גֶּשֶׁן וְהָיִיתָ קְרוֹב
אֵלַי אֶתָּה וּבְנִי וּבְנֵי בְנִי וְצֹאנְךָ וּבְקָרְךָ וְכָל־אֲשֶׁר־לְךָ:
וְכָל־פְּלִלְתִּי אֶתָּךְ שֶׁם כִּי־עוֹד חֹמֶשׁ שָׁנִים רַעַב פָּן־תִּגְדֹּשׁ אֶתָּה
וּבֵיתְךָ וְכָל־אֲשֶׁר־לְךָ:

(שים לב: קטע II וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

קטע II: בראשית, פרק מ"ה, פסוקים ט"ז-כ"א

טז וְהָקֵל נִשְׁמָע בֵּית פְּרָעָה לֵאמֹר בָּאוּ אֲחֵי יוֹסֵף וְיִיטֵב בְּעֵינֵינוּ
יז פְּרָעָה וּבְעֵינֵינוּ עֲבָדָיו: וַיֹּאמֶר פְּרָעָה אֶל-יוֹסֵף אָמֹר אֶל-אֲחֵיךָ
יח זֹאת עֲשׂוּ טַעֲנוּ אֶת-בְּעִידְכֶם וּלְכוּ-בָאוּ אֶרֶצָה כְּנָעַן: וּקְחוּ
אֶת-אֲבִיכֶם וְאֶת-בְּתִיכֶם וּבָאוּ אֵלַי וְאֶתְנֶנָּה לָכֶם אֶת-טוֹב
יט אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאָכְלוּ אֶת-חֶלֶב הָאָרֶץ: וְאַתָּה צִוִּיתָה זֹאת עֲשׂוּ
קְחוּ-לָכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם עֲגֻלוֹת לְטַפְכֶם וְלִנְשֵׁיכֶם וּנְשֵׁאתֶם
כ אֶת-אֲבִיכֶם וּבָאתֶם: וְעֵינֵיכֶם אֶל-תַּחֲם עַל-כְּלִיכֶם כִּי-טוֹב
כא כָּל-אֶרֶץ מִצְרַיִם לָכֶם הוּא: וַיַּעֲשׂוּכֶן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיָּתֵן לָהֶם
יוֹסֵף עֲגֻלוֹת עַל-פִּי פְּרָעָה וַיָּתֵן לָהֶם צֶדֶה לְדֶרֶךְ:

- א. לפניך שתי מובאות מדברי יוסף לאחיו:
- כי לְמַחֲיָה שְׁלַחְנִי אֱלֹהִים לְפָנֶיכֶם. (פסוק ה')
 - לְשׁוֹם לָכֶם שְׂאֲרִית בָּאָרֶץ וּלְהַחֲיוֹת לָכֶם לְפָלִיטָה גְדֹלָה. (פסוק ז')
- כתוב את שני הפסוקים במילים שלך, והסבר, על פי פסוקים אלה, מדוע נשלח יוסף למצרים. (3 נקודות)
- ב. בפסוקים ה'-ח' יוסף משתמש בשלושה פעלים שהשורש שלהם הוא ש-ל-ח.
- העתק מקטע I את שלושת הפעלים הגזורים משורש זה.
- מהו המסר שיוסף מוסר לאָחִיו באמצעות השימוש בשלושת הפעלים הגזורים משורש זה? (4 נקודות)
- ג. בפסוק ט' יוסף מבקש מאָחִיו שיאמרו ליעקב: "רְדָה אֵלַי אֶל תַּעֲמֹד".
- על פי פסוק י"א, מהי הסיבה לבקשה זו? (3 נקודות)
2. קרא את קטע II. על פי קטע זה, גם לפרעה יש תפקיד חשוב במימוש השליחות שהוטלה על יוסף.
- א. על פי פסוק ט"ז, הסבר מדוע פרעה מסייע ליוסף לממש את תכניתו. (4 נקודות)
- ב. הבא מקטע II שני משפטים המעידים על כוונתו של פרעה להיטיב ככל האפשר עם משפחתו של יוסף. (2 נקודות)
- ג. פרש את המשפטים שהבאת. (4 נקודות)

אם בחרת ברות, ענה על שתי השאלות 3-4.

רות

ענה על שתי השאלות 3-4 (לכל שאלה — 10 נקודות).

3. קרא את הקטע שלפניך ממגילת רות, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו.

רות, פרק א', פסוקים א'-ה'

א וַיְהִי בַיּוֹם שֶׁפָּט הַשֹּׁפְטִים וַיְהִי רָעַב בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אִישׁ מִבֵּית
ב לֶחֶם יְהוּדָה לָגוֹר בְּשָׂדֵי מוֹאָב הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּשְׁנֵי בָנָיו וְשֵׁם
הָאִישׁ אֱלִימֶלֶךְ וְשֵׁם אִשְׁתּוֹ נָעֲמִי וְשֵׁם שְׁנֵי-בָנָיו מַחְלֹן
וְכִלְיוֹן אֶפְרָתִים מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה וַיָּבֹאוּ שְׂדֵי-מוֹאָב וַיְהִיו-
ג שָׁם וַיָּמָת אֱלִימֶלֶךְ אִישׁ נָעֲמִי וַתִּשְׁאָר הִיא וּשְׁנֵי בָנֶיהָ:
ד וַיֵּשְׂאוּ לָהֶם נָשִׁים מֵאֲבוֹת שֵׁם הָאֶחָת עֲרֹפָה וְשֵׁם הַשֵּׁנִית
ה רות וַיֵּשְׁבוּ שָׁם כְּעֶשֶׂר שָׁנִים וַיָּמָתוּ גַם-שְׁנֵיהֶם מַחְלֹן וְכִלְיוֹן
וַתִּשְׁאָר הָאִשָּׁה מִשְׁנֵי יְלָדֶיהָ וּמֵאִשָּׁה:

א. בפסוקים א'-ב' בפרק הראשון של מגילת רות יש פרטים הרומזים על האסונות שעתידים לקרות למשפחתו של אלימלך.

הבא מפסוקים אלה שני פרטים הרומזים על אסונות אלה, והסבר אותם.

(5 נקודות)

ב. פסוקים ג'-ה' עוסקים באסונות שקרו לנעמי מבחינה כלכלית, מבחינת מעמדה

החברתי ומבחינה אישית. פרט את האסונות שקרו לנעמי מכל אחת משלוש הבחינות.

(5 נקודות)

4. א. לפניך שלושה פסוקים מרות, פרק ד'. בכל אחד מהם בא לידי ביטוי השינוי לטובה שחל במצבה של נעמי מבחינה כלכלית, מבחינת מעמדה החברתי ומבחינה אישית.

פסוק ט':

ט
כִּי קָנִיתִי אֶת-כָּל-אֲשֶׁר לְאֵלִימֶלֶךְ
וְאֵת כָּל-אֲשֶׁר לְכִלְיוֹן וּמַחְלוֹן מִיַּד נַעֲמִי:

פסוק י':

וְגַם אֶת-רוּת
הַמַּאֲבִיחָה אִשְׁתִּי מַחְלוֹן קָנִיתִי לִי לְאִשָּׁה לְהָקִים שֵׁם-הַמֶּת עָלַי-
נַחֲלָתוֹ וְלֹא-יִכָּרֵת שֵׁם-הַמֶּת מֵעַם אָחִיו וּמִשְׁעָר מְקוֹמוֹ עַד הַיּוֹם
אַתֶּם הַיּוֹם:

פסוק י"ג:

יג
וַיִּקַּח בָּעֵז אֶת-רוּת
וַתְּהִי-לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן ה' לָהּ הָרֵיוֹן וַתֵּלֶד בֶּן:

על פי כל אחד מן הפסוקים, הסבר את השינוי שחל במצבה של נעמי. (5 נקודות)

ב. קרא את הקטע שלפניך ממגילת רות, וענה על השאלה שאחריו.

רות, פרק ד', פסוקים י"א-ט"ו

יא וַיֹּאמְרוּ כָּל-הָעָם אֲשֶׁר-בְּשַׁעַר וְהַזְקֵנִים עַד הַיּוֹם
ה' אֶת-הָאִשָּׁה הַבָּאָה אֶל-בֵּיתְךָ כְּרוּחַל וּכְלָאֵה אֲשֶׁר בָּנוּ
שְׁתֵּיהֶם אֶת-בֵּית יִשְׂרָאֵל וַעֲשֶׂה-חֵיל בְּאִפְרָתָה וּקְרָא שֵׁם בְּבֵית
יב לָחֶם: וַיְהִי בֵיתָךְ כְּבֵית פָּרֶץ אֲשֶׁר-יִלְדָה תָמִיד לִיהוּדָה מִן
יג הָזֶרַע אֲשֶׁר יִתֵּן ה' לָךְ מִן-הַנְּעֵרָה הַזֹּאת: וַיִּקַּח בָּעֵז אֶת-רוּת
וַתְּהִי-לוֹ לְאִשָּׁה וַיָּבֹא אֵלֶיהָ וַיִּתֵּן ה' לָהּ הָרֵיוֹן וַתֵּלֶד בֶּן:
יד וַתֹּאמְרֵנָה הַנָּשִׁים אֶל-נַעֲמִי בְרוּךְ ה' אֲשֶׁר לֹא הִשְׁבִּית לָךְ
טז גֹּאֵל הַיּוֹם וַיִּקְרָא שְׁמוֹ בִּישְׂרָאֵל: וַיְהִי לָךְ לְמֹשִׁיב נַפְשׁ
וּלְכֹלֶכֶל אֶת-שִׁיבְתְּךָ כִּי כָלִיתְךָ אֲשֶׁר-אֲהַבְתְּךָ יְלֻדָתוֹ אֲשֶׁר-הָיָא
טז טוּבָה לָךְ מִשְׁבַּעַה בָּנִים:

פֶּרֶט את הברכה של הזקנים בפסוקים י"א-י"ב ואת הברכה שבירכו הנשים את נעמי בפסוק י"ד. (5 נקודות)

אם בחרת במשלי ובמסכת אבות, ענה על שתי השאלות 5-6.

II. ספר משלי ומסכת אבות

ענה על שתי השאלות 5-6 (לכל שאלה – 10 נקודות).

5. א. קרא את שני הפסוקים ממשלי שלפניך, וענה על שני הסעיפים (1)-(2) שאחריהם.

משלי, פרק י"א, פסוק ח'

צָדִיק מַצְרֶה נַחֲלִין וַיֵּבֶא רָשָׁע תַּחְתָּיו:

משלי, פרק י"ב, פסוק ג'

לֹא-יָכוֹן אָדָם בְּרָשָׁע וְשׂוֹדֵשׁ צָדִיקִים בְּלִימוֹט:

(1) שני הפסוקים עוסקים במעמד של הצדיק והרשע בעולמנו.

מהו מוסר ההשכל שאפשר ללמוד מפסוקים אלה? (2 נקודות)

(2) בשני הפסוקים יש תקבולת ניגודית.

הסבר מהי תקבולת ניגודית, והבא לה דוגמה מאחד הפסוקים. (3 נקודות)

ב. קרא את שני הפסוקים ממשלי שלפניך, וענה על השאלה שאחריהם.

משלי, פרק כ"א, פסוק י"ג

אֵטֶם אָזְנוֹ מִזִּיעַקַת-דָּל גַּם-הוּא יִקְרָא וְלֹא יַעֲנֶה:

משלי, פרק כ"ב, פסוק ט'

טוֹב-עֵין הוּא יִבְרֹךְ כִּי-נָתַן מִלַּחֲמוֹ לֵדָל:

בשני הפסוקים בא לידי ביטוי העיקרון של "מידה כנגד מידה":

התאמה בין התנהגותו של האדם ובין הגמול על התנהגות זו.

בחר באחד משני הפסוקים, והסבר כיצד מתקיים בו העיקרון של "מידה כנגד מידה".

(5 נקודות)

6. קרא את המשנה שלפניך, הלקוחה ממסכת אבות פרק ד', וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריה.

פרק ד, משנה א'

בן זומא אומר:

- (1) איזהו חכם? הלומד מכל אדם, שנאמר: "מכל מלמדי השכלתי".
- (2) איזהו גבור? הכובש את יצרו, שנאמר: "טוב ארץ אפים מגבור ומשל ברוחו מלכד עיר".
- (3) איזהו עשיר? השמח בחלקו, שנאמר: "יגיע פפיה כי תאכל אשריך וטוב לך".
אשריך — בעולם הזה, וטוב לך — לעולם הבא.
- (4) איזהו מכבד? המקבד את הבריות, שנאמר: "כי מכבדי אכבד ובזי יקלו".

א. בחר בשתיים מן האמרות (1)-(3), שנועדו ללמד את האדם תכונות אישיות חיוביות.
כתוב מה הן התכונות החיוביות האלה, והסבר כיצד הן יכולות לשפר את חייו של האדם.
(5 נקודות)

ב. אמרה (4) נועדה ללמד את האדם דרכי התנהגות הולמות בחברה.
הסבר כיצד ההתנהגות המתוארת באמרה יכולה לשפר את חייו של האדם. (5 נקודות)

פרק שני — פרוזה: סיפורת אַן רומאן (40 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 7-10.

תוכל לענות על שאלה מתחום הסיפורת (שאלות 7-9) אַן על השאלה הקשורה לרומאן (שאלה 10).

סיפורת (40 נקודות)

אם בחרת באחת מן השאלות 7-9, ענה על שני הסעיפים א-ב בשאלה שבחרת.

7. תחרות שחייה / בנימין תמוז

קרא את שני הקטעים II-I שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

I קטע
אבל באותם הימים הייתה החצר מתוקנת ושוקקת חיים. מרובעת הייתה ומוקפת משלושה רוחותיה בניין קומתיים. למטה היו מצויות האורות והרפתים, ובחצר שוטטו תרנגולות שחורות ואדמדמות, שקרקורן מתערבב בצהלת סוס. בקומה השנייה נמצא חדר המנוע ולידו הברכה, וצינור יוצא מחדר המנוע ומקר מימיו לתוך הברכה, ודגי זהב באים אצל הצינור ומשכשכים בתוך בועות האוויר העולות עם מְשִׁפֵּךְ המים.

II קטע
עליתי אל הברכה וישבתי על המעקה. מחולון ומבת ים החלה זורמת תגבורת והחובשים טיפלו בפצועים שבחצר. עד מהרה נעזבתי לנפשי. פשטתי בגדיי ונכנסתי למים. הם היו חמים ומזהמים וניכר כי הצינור שמלמעלה לא הוליך מים מן הבאר ימים רבים.

פשטתי זרועותיי וחציתי את הברכה פעם ופעמיים. עצמתי את עיניי וחיכיתי לקולה של אמי שיבוא מן המעקה מעודד ואומר: "אל בהלה! שחה מהר!"
אך לעומת זאת בא קולו של עבדול כרים באוזניי: "אתה ניצחת אותי באמריקה, אבל אני ניצחתי אותך כאן בברכה".

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

א. בקטע I מובאים רשמייו של המספר־הילד ממראה החצר של הבית הערבי בביקורו הראשון בבית זה.

מה מאפיין את החצר של הבית הערבי, על פי קטע I? הסבר את דבריך והדגם אותם.
(10 נקודות)

ב. (1) מהי הסיטואציה המתוארת בשלוש השורות הראשונות בקטע II, ומה המספר חווה בסיטואציה זו. (15 נקודות)

(2) בשתי הפסקאות האחרונות בקטע II המספר משחזר מאבק פנימי שהוא חווה. תאר מאבק פנימי זה, והסבר כיצד המאבק הפנימי מבטא את העימות הערכי שבמרכז הסיפור. (15 נקודות)

8. **אופטורביוגרפיה / אמנון שמוש**

קרא את שלושת הקטעים III-I שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם (מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

קטע I מאז שאני זוכר את עצמי הייתה ראייתי לקויה. [...] כעבור שנים

אחדות, ואני כבן תשע, עליתי ארצה. [...] למחרת נכנסתי לכיתה

ממוֹשָׁקָף ונתקלתי בקריאות "אבו־ארבע!".

הכינוי הכאיב לי, והמשקפיים הגבילו את משחקי, אך הכול היה

כדאי. העולם פשוט התבהר לנגד עיניי.

קטע II על עצמי יכול אני להעיד: עיניי נשארו אותן עיניים שהבאתי

אתי ממזרח שמש, מחֵלֶב היא אֶרֶם־צובא; שאין דבר בעולם שאני

יכול לראות בבירור ולעומק מבלי משקפי הישראלי ומבלי

העדשות הנוספות של קיבוץ שהרכבתי עליי מרצון ומאהבה. חוץ

מן החלומות, כמובן. כל שֶׁבָּקִיץ אני רואה דרך מערכת שלושה

זוגות של עדשות: זוג מזרחי, זוג ישראלי וזוג קיבוצי.

קטע III אמי, זיכרונה לברכה, נהגה לומר "מלאכים על יַעֲיִין" שאינו

אלא "מלאכים על העיניים" [...]

[...] יפות בעיניי עיניים יפות מכל דבר יפה שיש בעולם. האדם

ירָאָה לעיניים, שהעיניים אשנב ללבב. ומה אשנב זה זכוכית עליו

לנוי ולזוך ולשמירה על התוך, כך עיניו של אדם.

א. (1) הצורך להרכיב משקפיים בשל לקות ראייה עיצב את עולם ילדותו של המספר.

הבא מן הסיפור זיכרון אישי של המספר המבסס דברים אלה. הסבר את דבריך.

(10 נקודות)

(2) לפי קטע II, מהי המשמעות הסמלית של המשקפיים? הסבר כיצד סייעו המשקפיים

למספר בבגרותו לגבש את השקפת עולמו.

(15 נקודות)

ב. לפניך שני משפטים מקטע III:

— [המשקפיים] מלאכים על העיניים

— העיניים אשנב ללבב

הסבר את המשמעות של משפטים אלה בהקשר של הסיפור כולו. (15 נקודות)

9. אופק / בנימין תמוז

קרא את שני הקטעים II-I שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריהם
(מספר הנקודות לכל סעיף רשום בסופו).

קטע I הנה החלו בועות של אוויר ועיגולים של אור וריצודים של
שמים מרקדים במתינות באוויר...

[...]

אמר הילד בלבו להביא את כל בני האור הזערוריים הללו ואת
ניתוזי האור וזיזי החמה, כולם גם יחד, אל עבר המקום הרחוק
ההוא. וישמחו להם השמים והארץ על מתנה קטנה זו מאתו.

[...]

עמדה השמש בחצי הרקיע והחלה כל הארץ כולה מעלה שכבות
שכבות של אור כלפי השמים, והשמים היו משלחים אלומות
של כחול כלפי הארץ, והילד יושב בין שניהם ומנצח על משחקם,
ולבו רוחש טוב לשניהם גם יחד.

קטע II "ובכן", הרים המורה את קולו והניף שתי ידיו לפניו מתוך
שרווליהן הקצרים ועמד עמידת מתנצח, "הריני שואל אותך
מילה אחת, אחת בלבד, אשר הסברתיך אתמול הסֵבֵר היטב לכל
הילדים. הקֵשֶׁב אָפּוּא. מה זה אופק?"
הביט הילד במורהו, נדהם ומשמים, ושתק.
"היודע אתה מה זה אופק או שאינך יודע?" דָּחַק עליו המורה.
"לא", אמר הילד.

"לך לך, אפוא, לך מכאן. מקומך לא יכירך אצלנו".
ובעוד הילד אוסף את מכשירי הכתיבה שלו אל ילקוטו, הוסיף
המורה ושאל בחגיגיות: "מי מכם, ילדים, יודע מה זה אופק?"
וכל הידיים כולן הורמו כאחת.

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

הסיפור "אופק" מסופר בגוף שלישי, ויש בו שתי נקודות מבט: יש אירועים המסופרים מנקודת המבט של הילד, והיא חושפת לקורא את עולמו הפנימי, רגשותיו ומחשבותיו, ויש אירועים המסופרים מנקודת מבט של מספר חיצוני.

א. (1) מאיזו נקודת מבט מתוארים האירועים בקטע I? הסבר והדגם את דבריך.
(15 נקודות)

(2) מאיזו נקודת מבט מתוארים האירועים בקטע II? הסבר והדגם את דבריך.
(15 נקודות)

ב. מה פירוש המושג "אופק" על פי הילד בסיפור, ומה פירושו על פי המורה?
הסבר לשם מה המחבר מציג שתי תפיסות שונות זו מזו בנוגע למושג "אופק".
(10 נקודות)

רומאן (40 נקודות)

שים לב: תוכל לענות על שאלה 10 במקום על שאלות 7-9.

ענה על שאלה 10 (40 נקודות).

ענה על שאלה זו, על פי אחד מן הרומאנים האלה:

מישהו לרוץ אתו / דויד גרוסמן

בצל השיזף / ג'רייס טנוס

חוצות זתוניא / עודה בשאראת

10. בחר באחד משלושת הרומאנים, וציין את סוג הרומאן: רומאן מסעות, רומאן הרפתקאות, רומאן ביוגרפי, רומאן חברתי-פוליטי, רומאן חינוכי.
כתוב מהו הרעיון או מהי החוויה העומדים במרכזו של הרומאן, והסבר כיצד העלילה העיקרית ממחישה את מאפייני סוג הרומאן ואת הרעיון או החוויה שבמרכזו.

פרק שלישי — שירה (40 נקודות)

ענה על אחת מן השאלות 11-13.

11. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו (לכל סעיף — 20 נקודות).

חופים הם לפעמים / נתן יונתן

בית 1 חופים הם לפעמים געגועים לנחל שאהב.

יש במקומות שלנו נחלי אכזב;

ראיתי פעם חוף

שעזבו הנחל ושכחו

והוא נשאר עם לב שבור של אבנים וחול.

גם האדם יכול

שישאר נטוש ובלי כוחות

כמו החוף.

בית 2 אף הצדפים

כמו שחפים או כחופים,

גם הצדפים הם לפעמים געגועים

לבית שהיה,

ורק הים

שר שמה את שיריו.

בית 3 כך בין צדפי לבו של האדם שרים לו געגויו.

(שים לב סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף – 20 נקודות).

- א. (1)** המצב הרגשי של הדובר בשיר מעוצב באמצעות ציור לשוני עיקרי.
הסבר מהו המצב הרגשי של הדובר, וכיצד הציור הלשוני ממחיש אותו.
הדגם את דבריך מן השיר.
(10 נקודות)
- (2)** פָּרַש את בית 3 בשיר, וכתוב אם סיום השיר הוא אופטימי או פסימי.
(10 נקודות)

- ב.** בשיר זה המשורר משתמש באמצעי אמנותי – פסיחה (גלישה).
הסבר את התרומה של הפסיחה לעיצוב המצב הרגשי המתואר בשיר באמצעות שתי
דוגמאות של פסיחה.

12. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו (לכל סעיף – 20 נקודות).

נגון עתיק / נתן אלתרמן

בית 1
אם תִּרְדְּנָה בַּלֵּיל דְּמַעוֹתַיָּךְ,
שְׁמַחְתִּי לָךְ אֲבַעִיר כְּצֹרֹר תָּבוֹן.
אם תִּרְחַפְּנָה מְקַר עֲצֻמוֹתַיָּךְ,
אֲכַסֶּף וְאֶשְׁכֵּב עַל אֶבֶן.

בית 2
אם תִּאמְרִי אֶל מַחֹל לְרַדֶּת,
עַל אַחֲרוֹן מִיתְרֵי אֲנִי לָךְ.
אם תִּחָּסֵר לָךְ מִתְּנַת הַלֵּדָת,
אֶת חַיֵּי וּמוֹתַי אֶתֶּן לָךְ.

בית 3
וְאִם לָחֶם תִּאבִּי אוֹ יֵין,
מִן הַבֵּית אֶצֵּא כְּפוּף שְׁכָם
וְאֶמְכֹּר אֶת עֵינֵי הַשָּׁתִּים
וְאֶבִּיא לָךְ גַּם יֵין גַּם לָחֶם.

בית 4
אֶף אִם פֶּעַם תִּהְיִי צוֹחֶקֶת
בְּלִעְדֵי בְּמַסְבֵּת מְרַעִיךְ,
תַּעֲבֹר קִנְאָתִי שׁוֹתֶקֶת
וְתִשְׁוֹרֶף אֶת בֵּיתְךָ עָלֶיךָ.

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף – 20 נקודות).

השיר "ניגון עתיק" עוסק במורכבות הרגשות שיש באהבת גבר לאישה.
הרגשות מעוצבים בכל אחד מבתי השיר באמצעות משפטי תנאי.

א. הסבר את המורכבות ברגשות האהבה של הגבר כלפי האישה בשיר.

הסבר מה מאפיין את מכלול הרגשות של הדובר כלפי אהובתו.

ב. מוטיב האש הוא אחד האמצעים האמנותיים המעצבים את המסר בשיר זה, והוא מוזכר

בבית 1 ובבית 4 בהקשרים מנוגדים.

מה מסמלת האש בבית 1, ומה היא מסמלת בבית 4? הסבר כיצד הניגוד מעצים

את מורכבות הקשר בין הדובר ובין אהובתו.

13. קרא את השיר שלפניך, וענה על שני הסעיפים א-ב שאחריו (לכל סעיף – 20 נקודות).

כי האדם עץ השדה / נתן זך

בית 1 כי האדם עץ השדה:

כמו האדם גם העץ צומח

כמו העץ האדם נגדע

ואני לא יודע

איפה הייתי ואיפה אהיה

כמו עץ השדה.

בית 2 כי האדם עץ השדה:

כמו העץ הוא שואף למעלה

כמו האדם הוא נשרף באש

ואני לא יודע

איפה הייתי ואיפה אהיה

כמו עץ השדה.

בית 3 כי האדם עץ השדה:

כמו העץ הוא צמא למים

כמו האדם הוא נשאר צמא

ואני לא יודע

איפה הייתי ואיפה אהיה

כמו עץ השדה.

בית 4 אהבתי וגם שנאתי

טעמתי מזה ומזה

קברו אותי בחלקה של עפר

ומר לי, מר לי בפה

כמו עץ השדה,

כמו עץ השדה.

(שים לב סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על שני הסעיפים א-ב (לכל סעיף – 20 נקודות).

השיר "כי האדם עץ השדה" עוסק בסבל האנושי.

רעיון הסבל מעוצב בשיר באמצעות הדמיון בין האדם ובין העץ.

א. (1) בשלושת הבתים הראשונים הדובר בשיר ממחיש, באמצעות הדמיון בין האדם ובין העץ,

את הסיבות לסבל האנושי.

העתק מארבע השורות הראשונות בכל אחד מן הבתים 1-3 את הפעלים המביעים את

הדמיון בין האדם ובין העץ, והסבר את משמעותם הסמלית בנוגע לחיי האדם.

(12 נקודות)

(2) בית 4 שונה מבתים 1-3.

הסבר כיצד ההבדל בין בית זה ובין שלושת הבתים שלפניו מעצים בשיר את הטרגיות

של הסבל האנושי. (8 נקודות)

ב. החזרה היא אחד מן האמצעים האמנותיים המסייע בעיצוב הדמיון בין האדם ובין העץ בשיר.

בבתים 1-3 חוזרות השורות:

וְאֲנִי לֹא יוֹדֵעַ

אֵיפֹה הָיִיתִי וְאֵיפֹה אֶהְיֶה

כְּמוֹ עֵץ הַשָּׁדָה.

ואילו בשתי השורות האחרונות בבית 4 חוזרת השורה:

כְּמוֹ עֵץ הַשָּׁדָה.

הסבר מהי התרומה של חזרות אלה להבנת הקשיים של האדם בעולם.

בהצלחה!